Stan populacji, zagrożenia i ochrona kuraków leśnych w Tatrzańskim PN

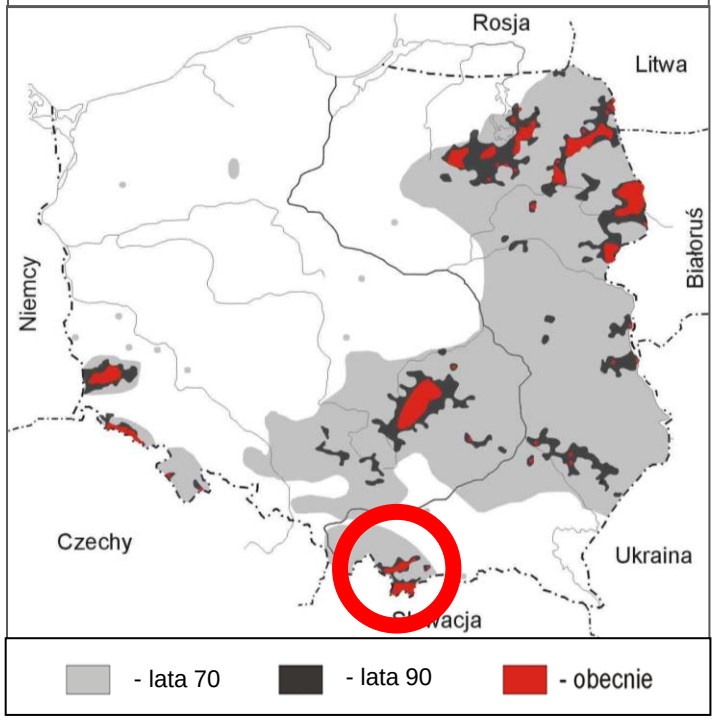
Stanisław Broński
(Tatrzański Park Narodowy, Komitet Ochrony Kuraków)

26.09.2026
Zakopane–Jaszczurówka

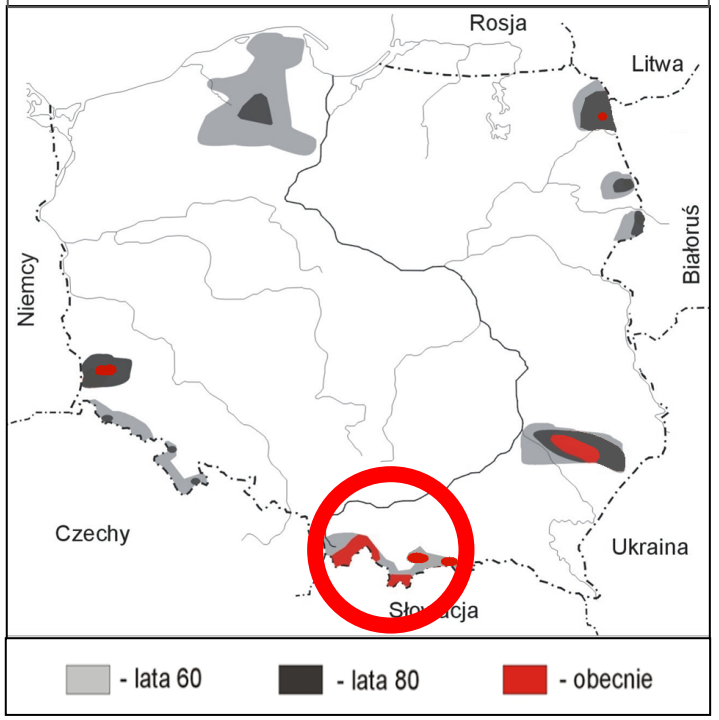
KOMITET OCHRONY KURAKÓW

Kuraki leśne w Polsce

Cietrzew (*Lyrurus tetrix*)

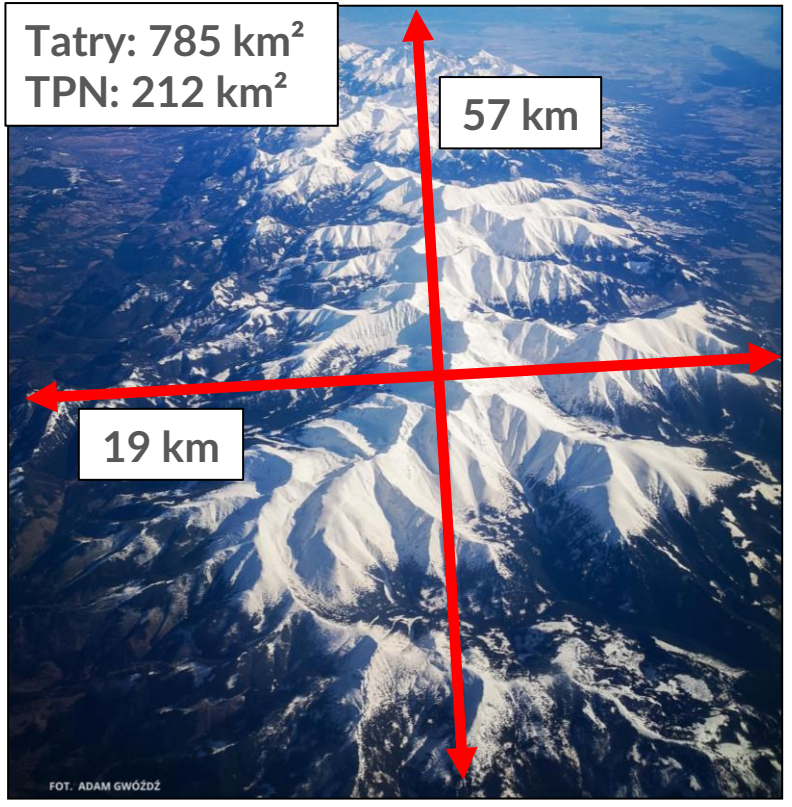

Głuszec (*Tetrao urogallus*)

Tatry

Tatrzańskie kuraki leśne

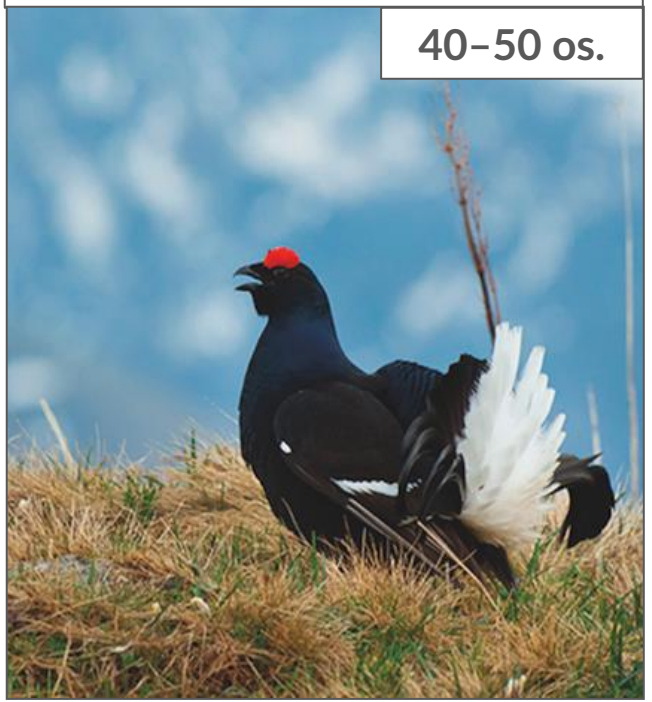
Jarząbek (*Tetrastes bonasia*)

80–120 par

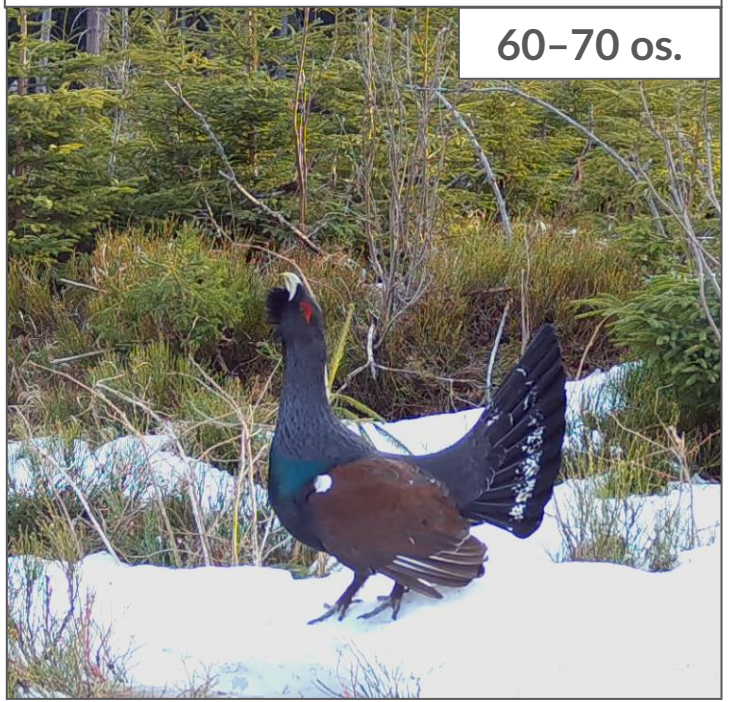
Cietrzew (*Lyrurus tetrix*)

40–50 os.

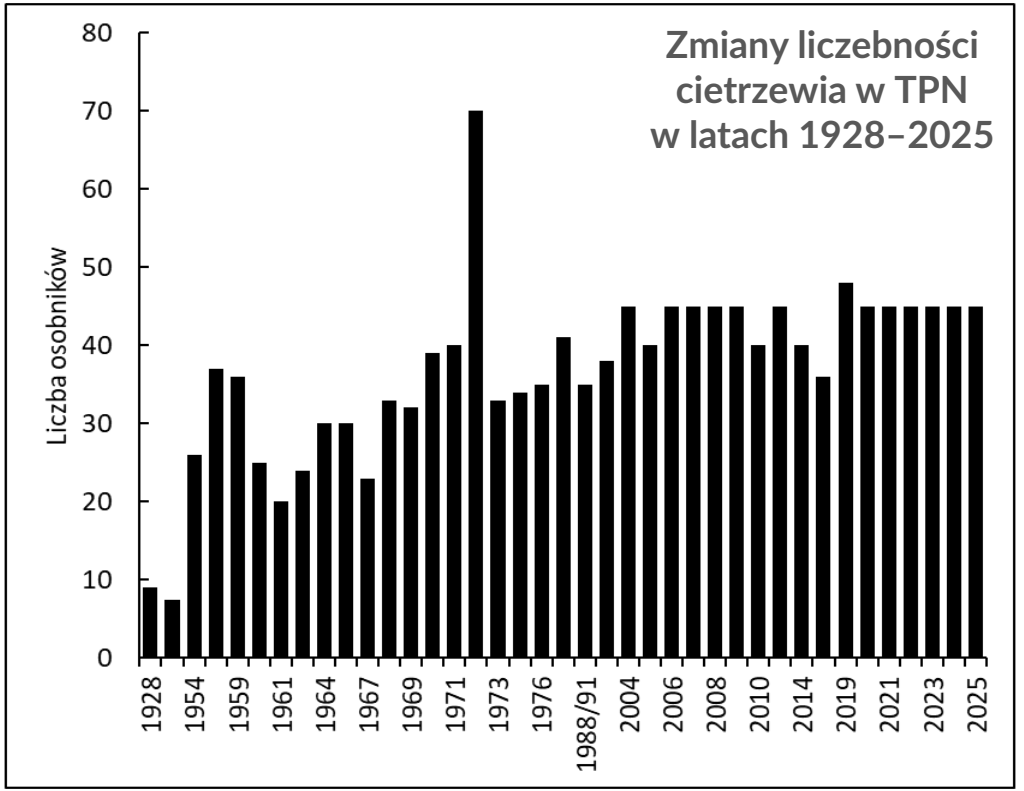
Głuszec (*Tetrao urogallus*)

60–70 os.

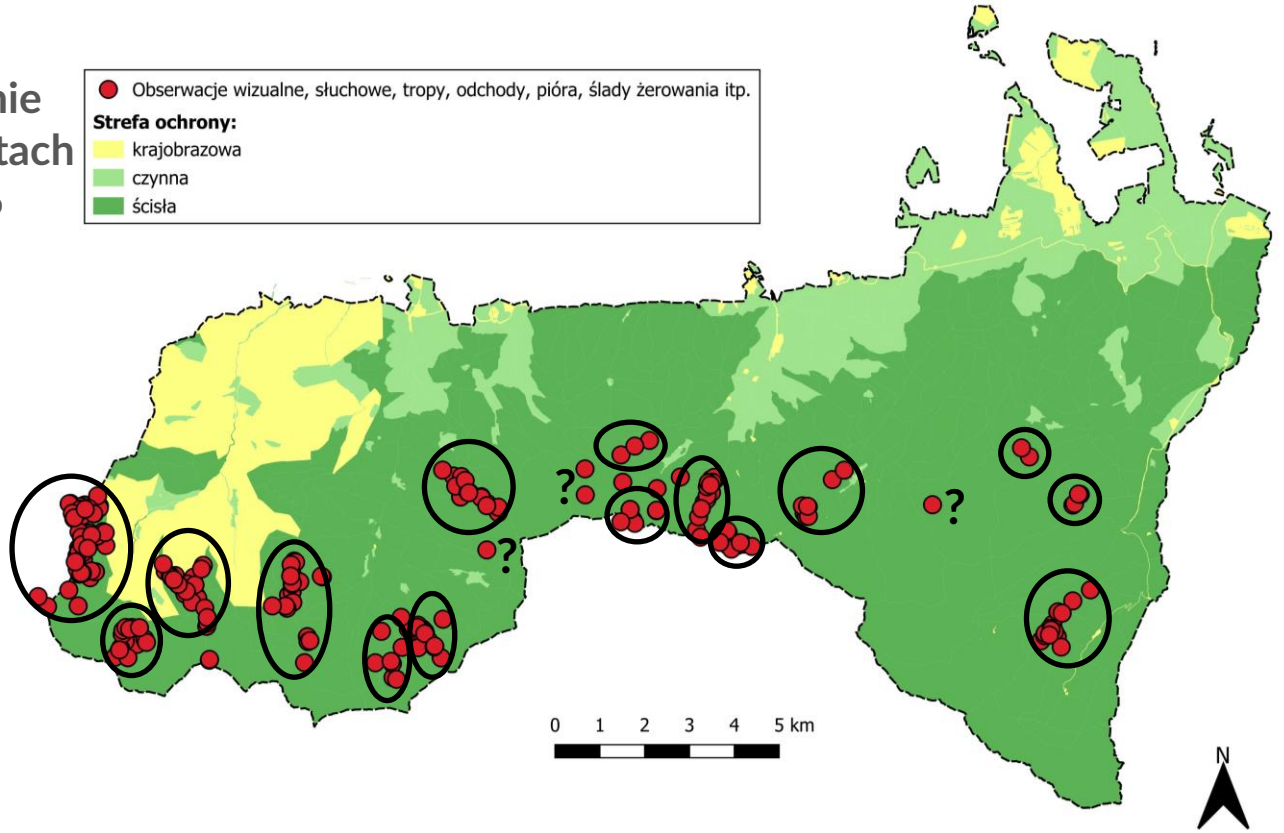
Cietrzew

- Większość dostępnych danych o liczebności w XX w. jest mocno zaniżona – wielkość populacji rozpoznana była tylko częściowo.
- Długoterminowy trend jest spadkowy. Od XXI w. populacja najprawdopodobniej stabilna.
- Badania genetyczne wykonane w latach 2018–2019 wykazały odpowiednio – 18 i 24 koguty **(40–50 osobników)**.

Rozmieszczenie

Rozmieszczenie cietrzewia w latach 2020–2026

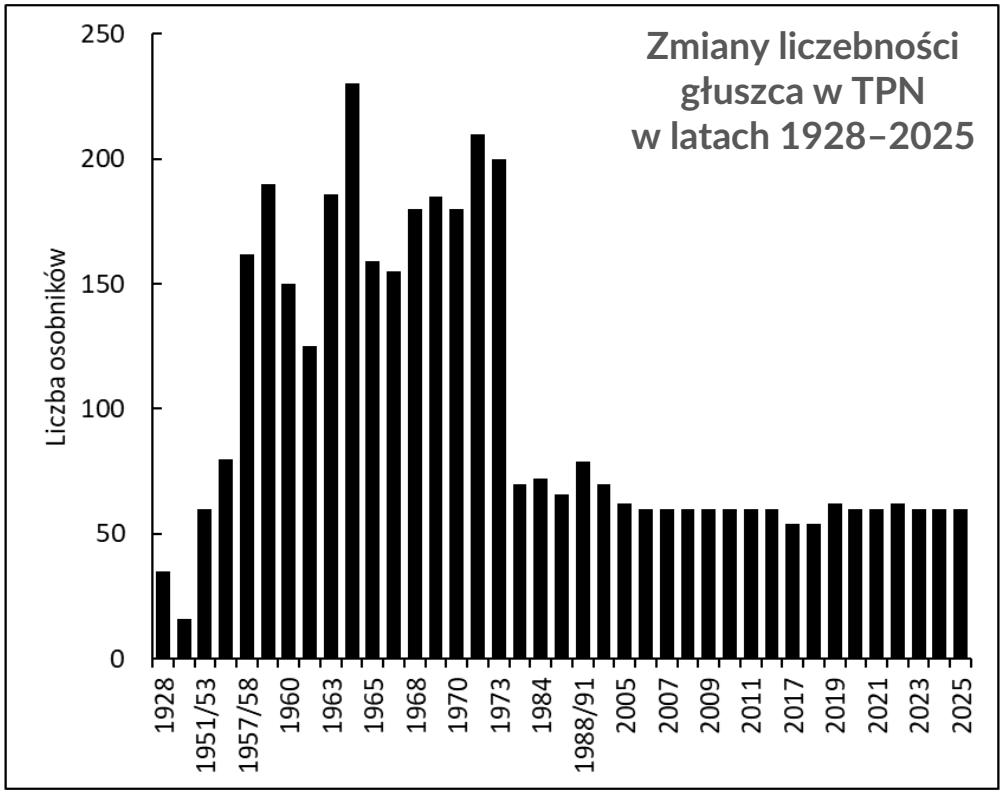
Siedliska lęgowe

Fot. Stanisław Broński

Fot. Antoni Zięba

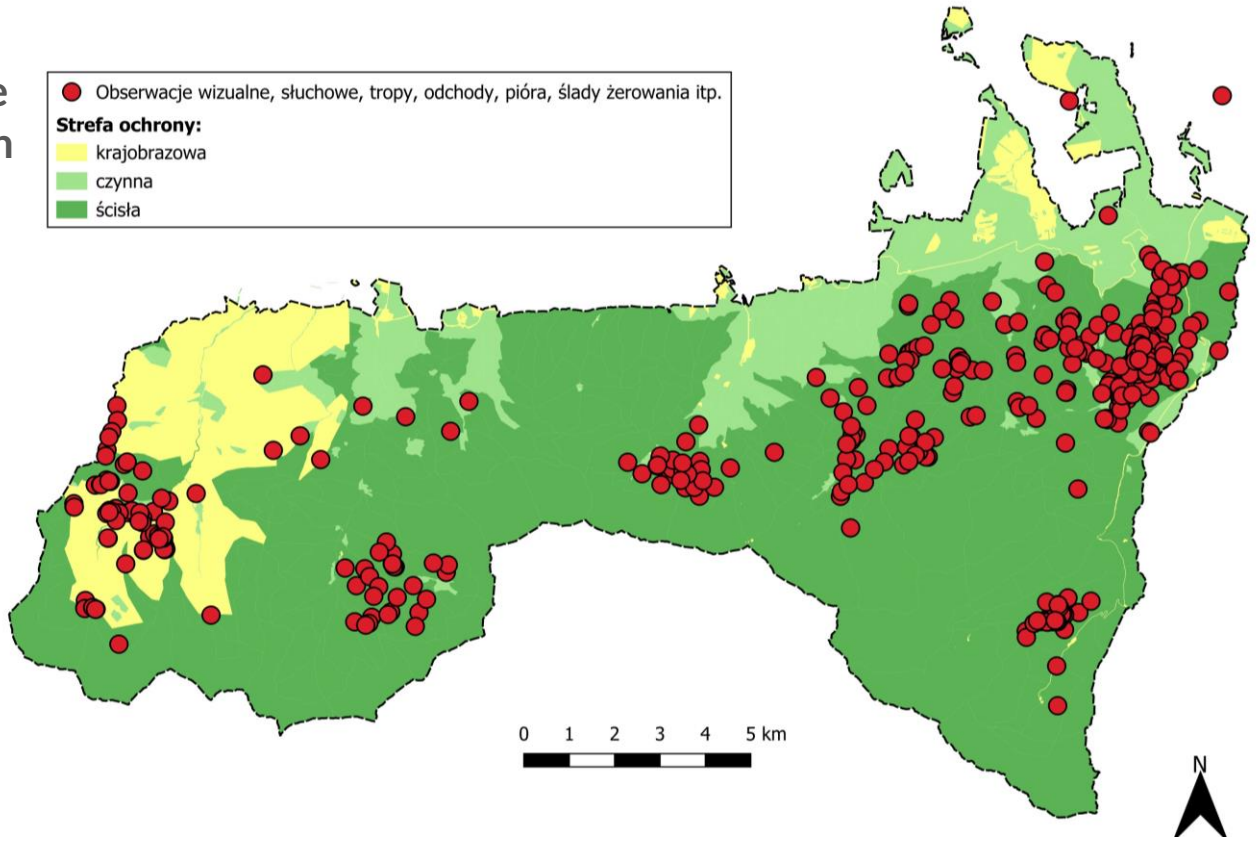
Głuszec

- W XX w. najbardziej wiarygodne dane o liczebności pochodzą z lat 1957–1973. Pozostałe lata są zaniżone, a wielkość populacji poznana tylko częściowo.
- Od XXI w. trend populacji jest najprawdopodobniej stabilny.
- Badania genetyczne wykonane w latach 2021–2022 wykazały 42 osobniki (w tym 31♂ i 7♀) **(60–70 osobników)**.

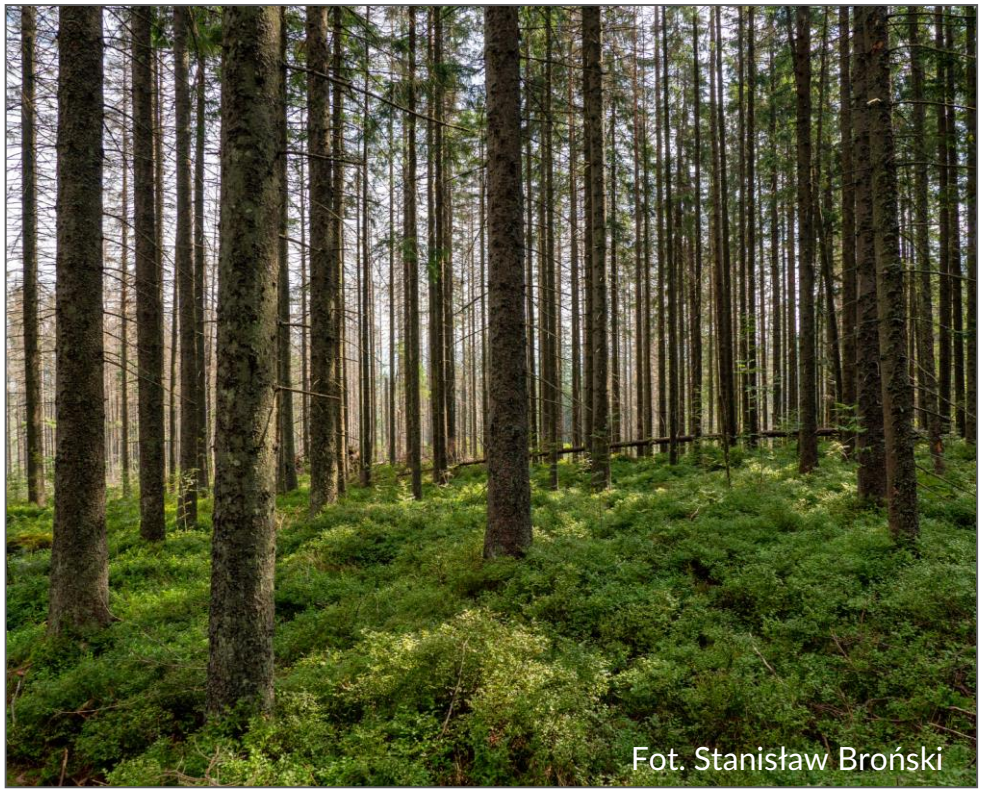

Rozmieszczenie

Rozmieszczenie głuszca w latach 2020–2026

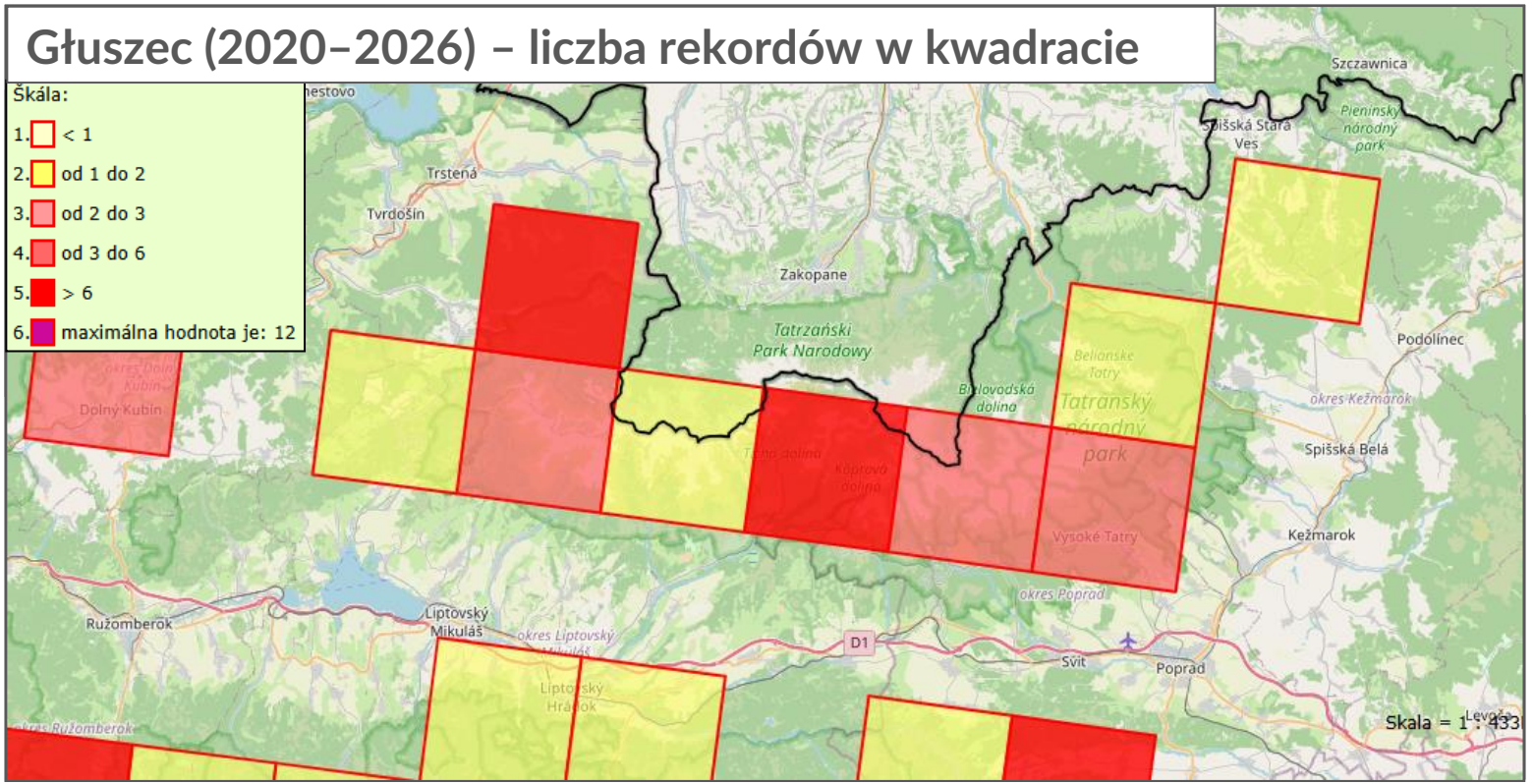
Siedliska lęgowe

Fot. Stanisław Broński

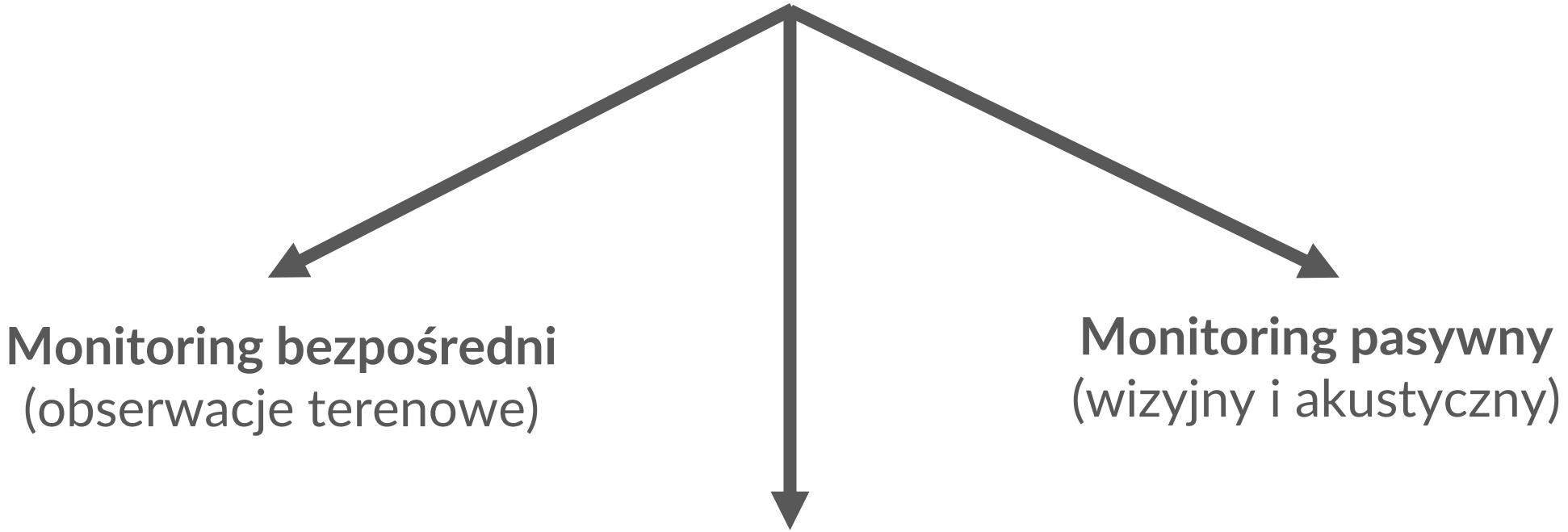

Fot. Stanisław Broński

Tatry Słowackie

Głuszec (2020–2026) – liczba rekordów w kwadracie

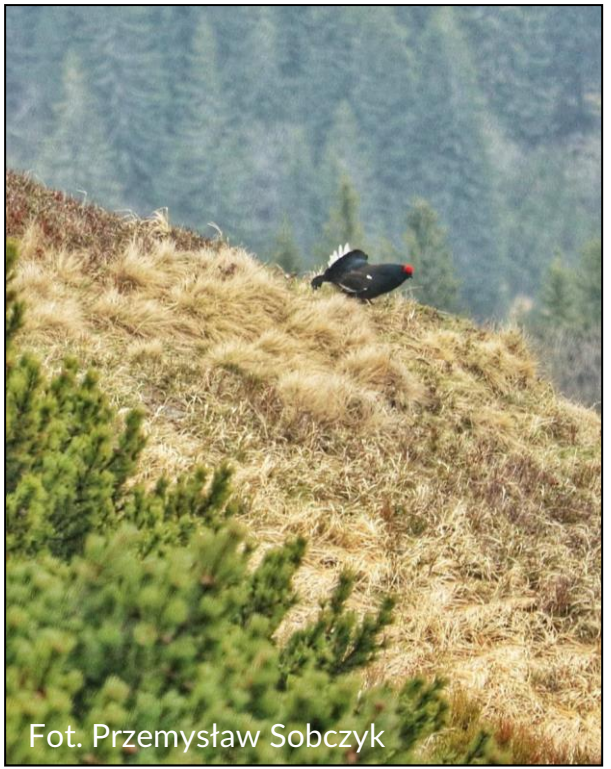
Monitoring kuraków w TPN

Monitoring bezpośredni

Fot. Przemysław Sobczyk

Fot. Przemysław Sobczyk

Fot. Przemysław Sobczyk

Monitoring genetyczny

Fot.

Fot. Stanisław Broński

Fot. Antoni Zięba

Monitoring wizyjny i akustyczny

Fot. Jarosław Rabiasz

Fot. Jarosław Rabiasz

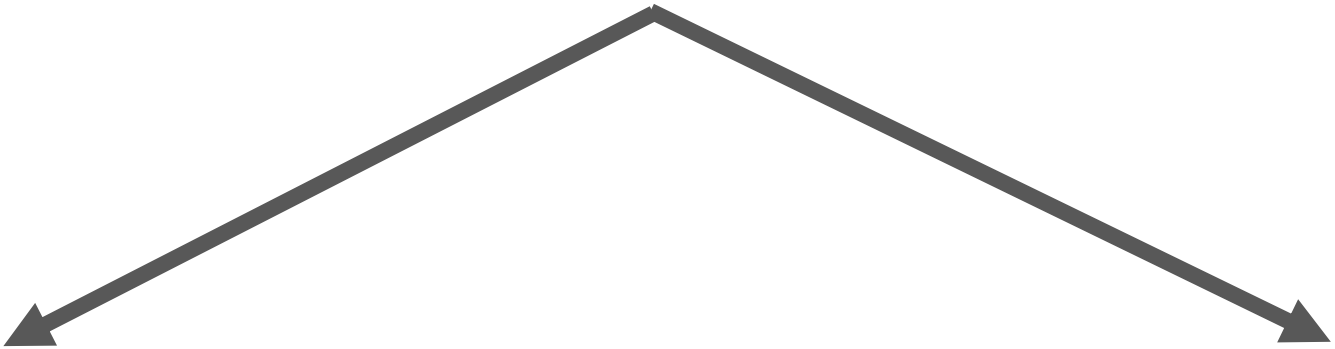

Fot. Stanisław Broński

26.12 inHg
1℃
04/28/2026 06:16AM GW3

26.08 inHg
0℃
05/27/2025 04:29PM GW2

Zagrożenia dla kuraków w Tatrach

Zagrożenia naturalne
(drapieżnictwo, zmiany klimatyczne = zmiany siedliskowe, izolacja = zmiany genetyczne)

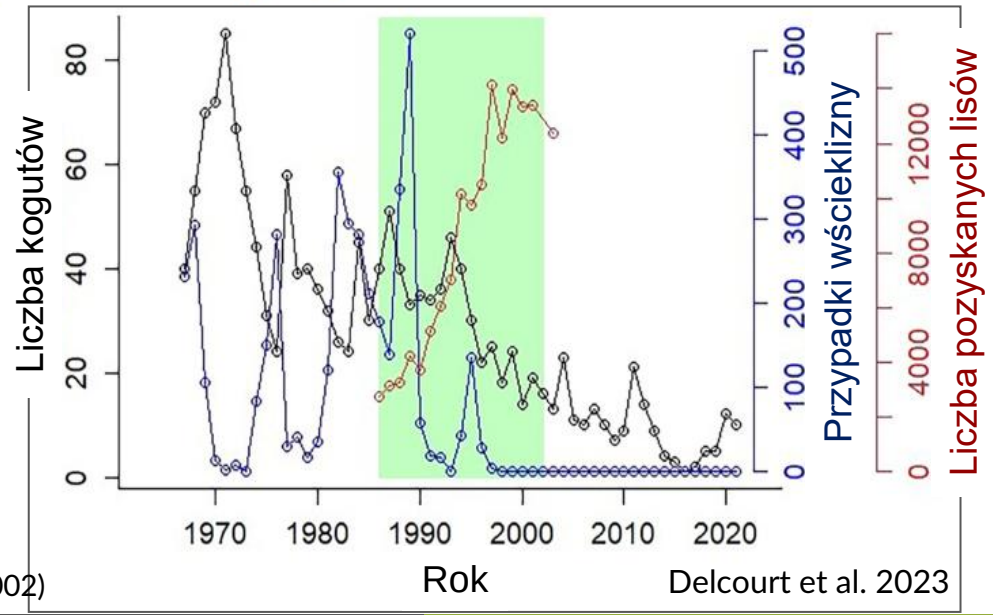
Zagrożenia antropogeniczne
(fragmentacja i degradacja siedlisk, presja turystyczna i narciarska, gospodarka leśna, odtwarzanie i przebudowa siedlisk, kłusownictwo)

Drapieżnictwo

Duże straty lęgów rzędu 50%,
oraz wysoka śmiertelność młodych rzędu 70-80%
powodują, że mimo 7-10 jaj w zniesieniu,
przyrost to około 1-2 młodych na kurę z sukcesem lęgowym. (Kamieniarz 2002)

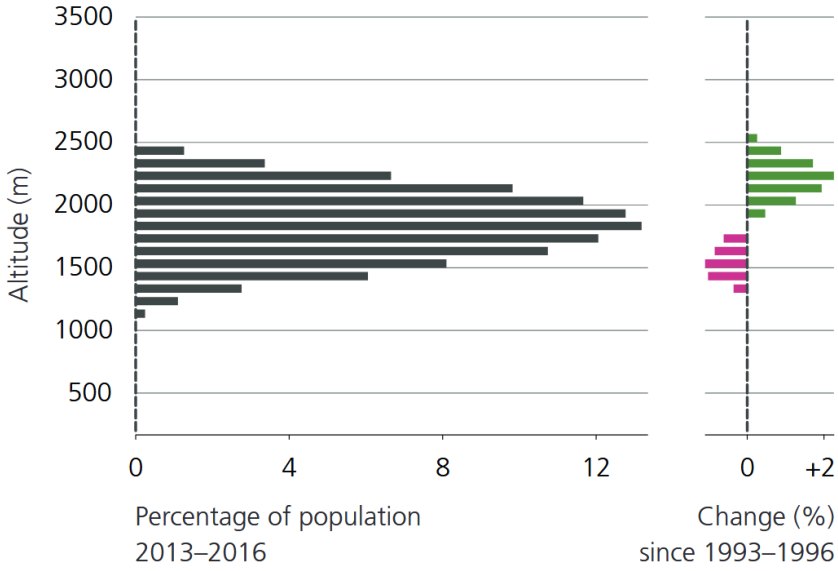
Śmiertelność dorosłych w cyklu rocznym
jest też wysoka i wynosi 30-60%
- głównie drapieżnictwo. (Kamieniarz 2002)

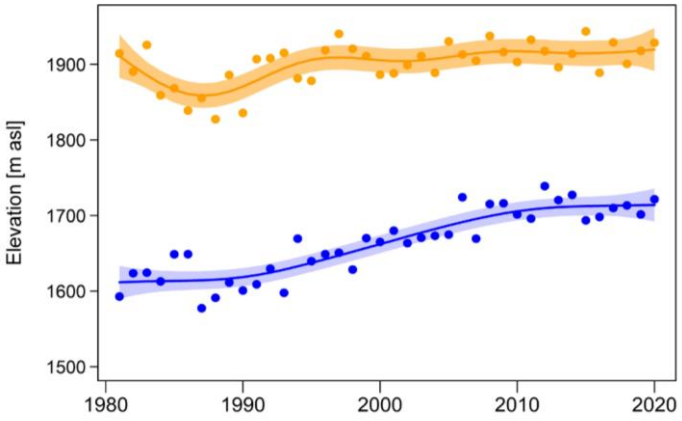
Delcourt et al. 2023

Zmiany klimatyczne

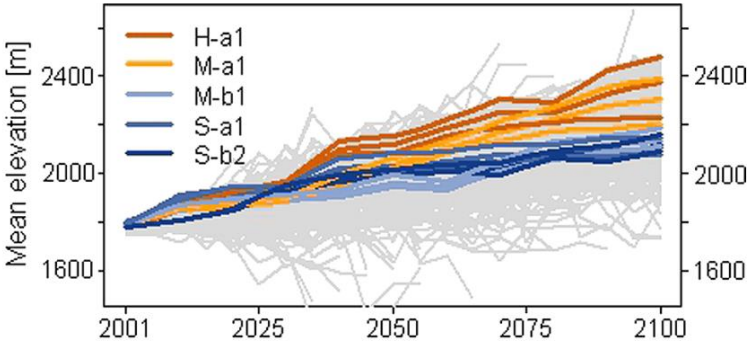
Rozmieszczenie wysokościowe i procentowa zmiana rozmieszczenia wysokościowego cietrzewia w Alpach Szwajcarskich na przestrzeni 20 lat (Knaus i in. 2018).

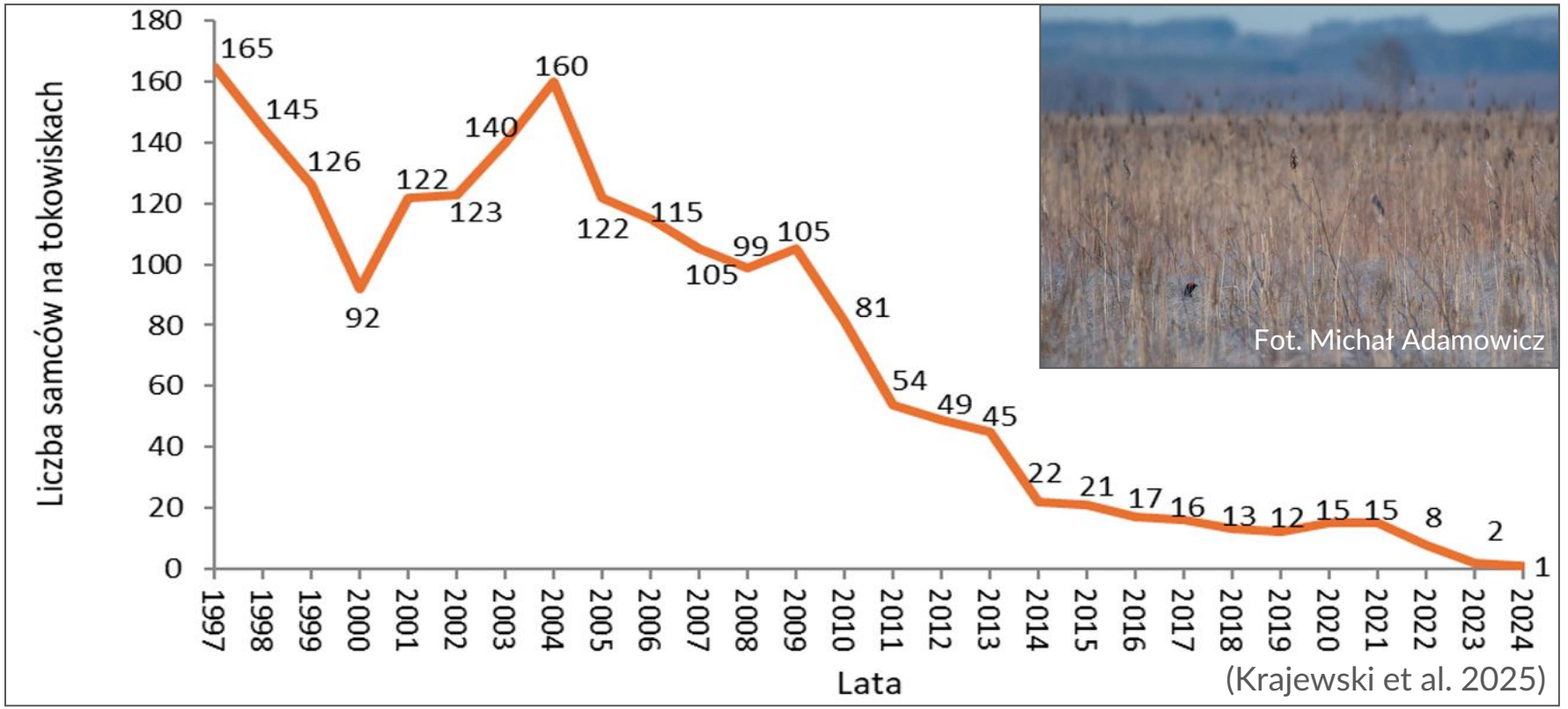
Zmiany średniej wysokości obserwacji cietrzewia w środkowej (pomarańczowy) i peryferyjnej (fioletowy) części Alp Szwajcarskich (Zbinden i in. 2022).

Prognozowana średnia wysokość zajmowana przez cietrzewie w Alpach Szwajcarskich w różnych scenariuszach zmian klimatu (Zurell i in. 2011).

Przykład Biebrzańskiego PN

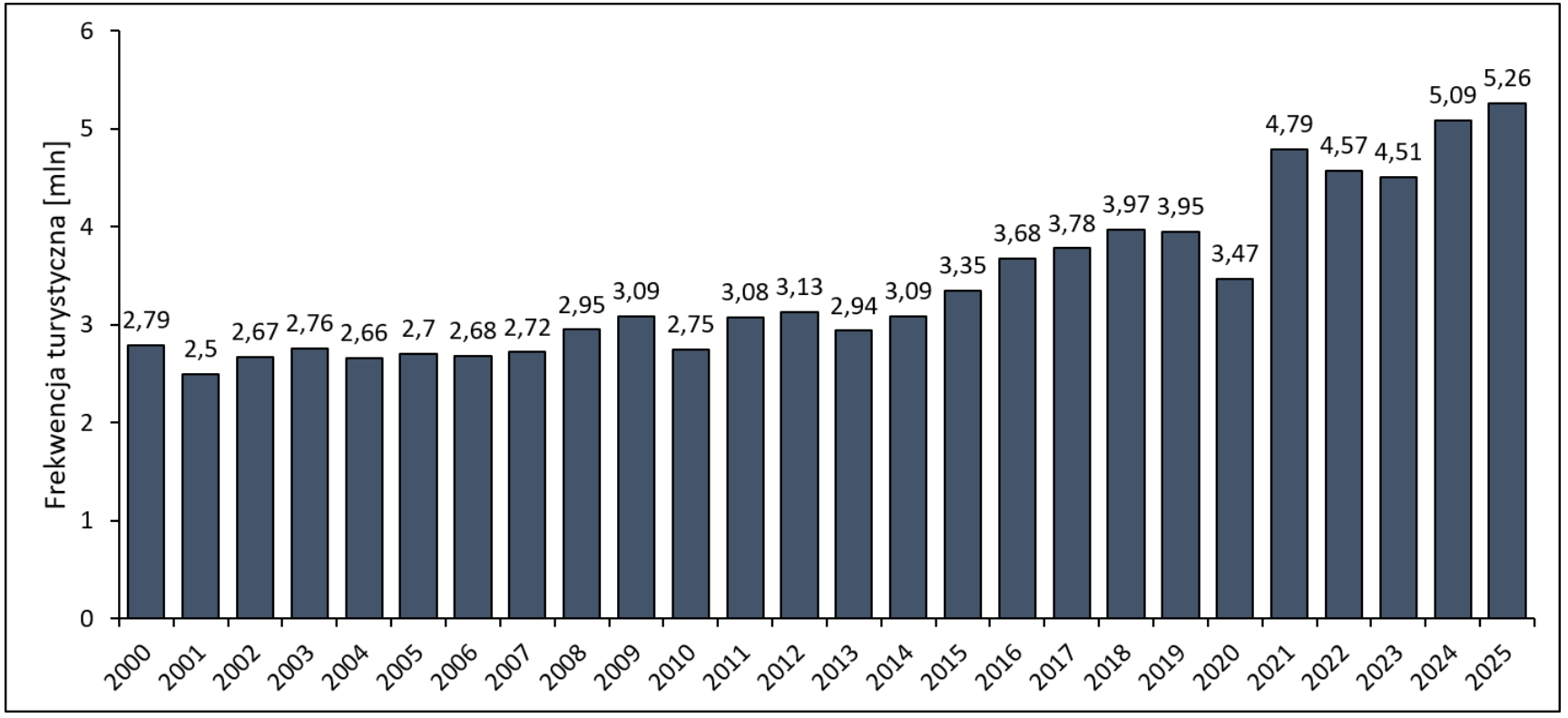
(Krajewski et al. 2025)

Presja turystyczna i narciarska

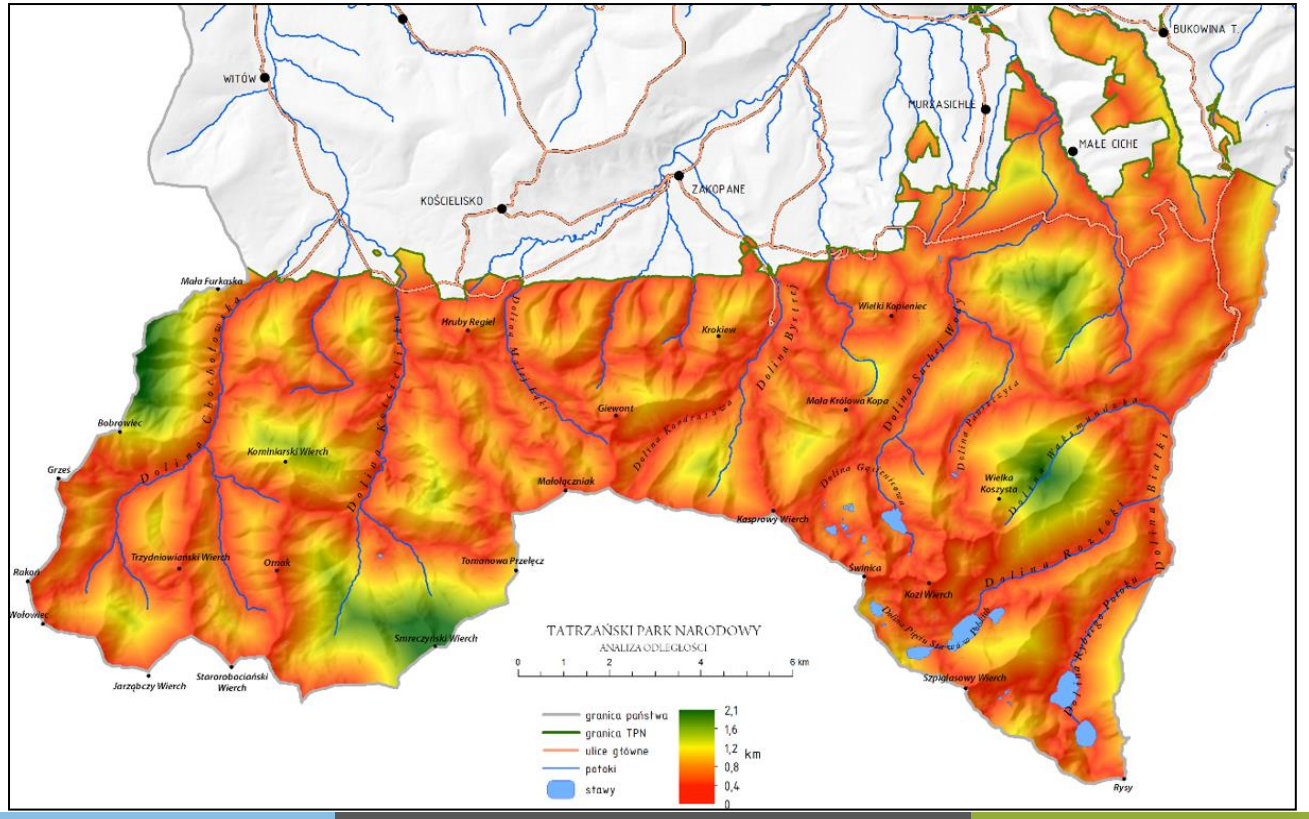

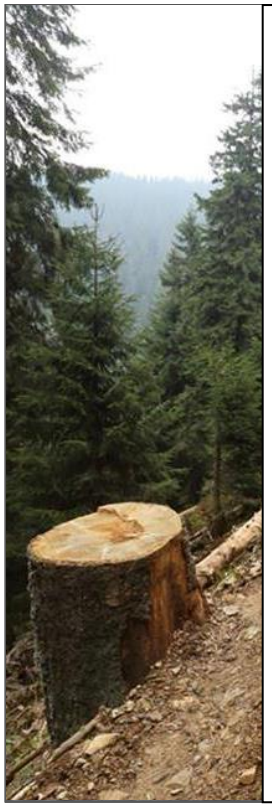
Frekwencja turystyczna w TPN

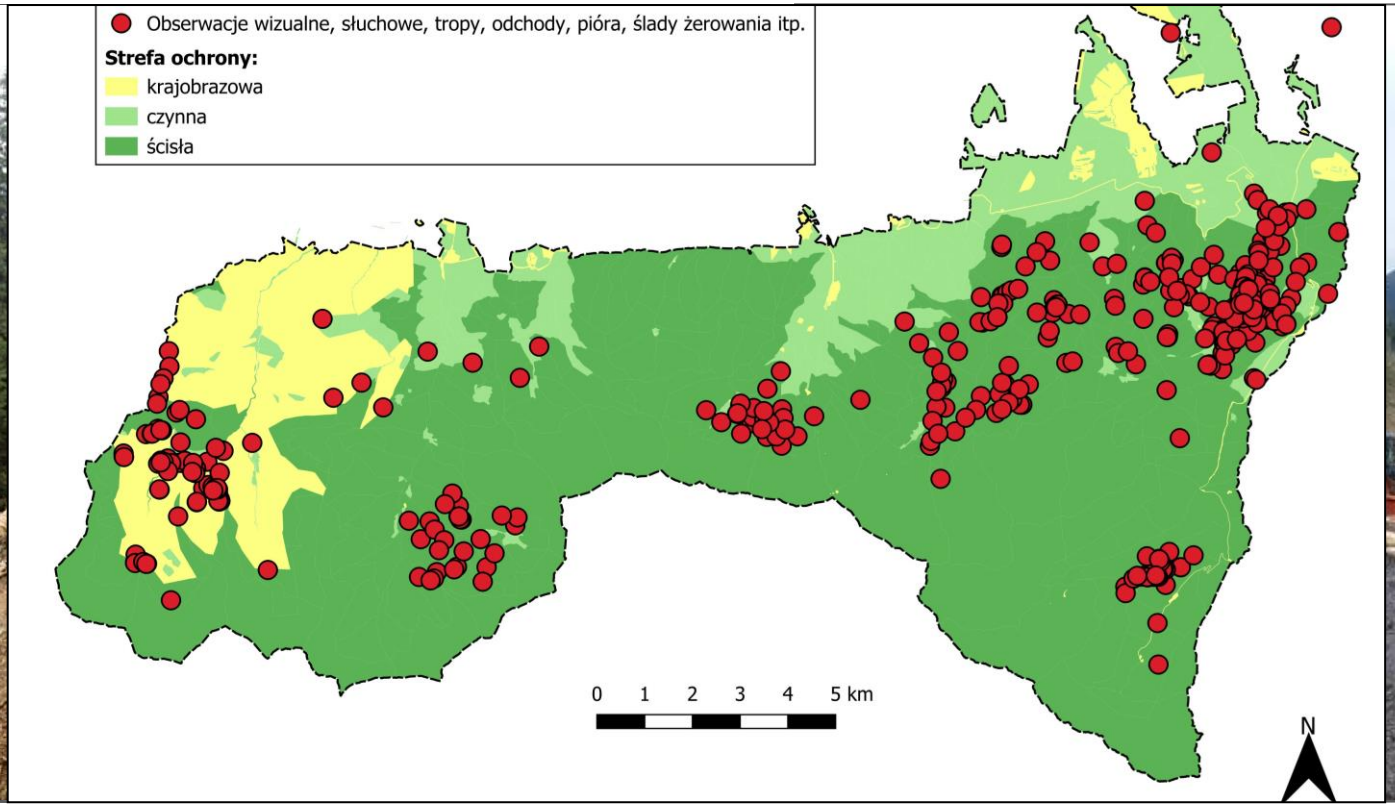

Presja obszarowa w TPN

Gospodarka leśna

Odtwarzanie i przebudowa siedlisk

Fot. Stanisław Broński

Fot. Jan Košťál

Polowania i kłusownictwo

Ochrona kuraków w TPN

↓

PLAN OCHRONY

Nazwa gatunkowa	Kod[1), 4)]	Parametry stanu ochrony[5)]			Łączna ocena[5)]
		Populacja	Siedlisko	Szanse zachowania	
Jarzębek (*Tetrastes bonasia*)	A104	FV	FV	FV	FV
Głuszec (*Tetrao urogallus*)	A108	U1	FV	U1	U1
Puchacz (*Bubo bubo*)	A215	FV	FV	FV	FV
Sóweczka (*Glaucidium passerinum*)	A217	FV	FV	FV	FV
Włochatka (*Aegolius funereus*)	A223	FV	FV	FV	FV
Dzięcioł białogrzbiety (*Dendrocopos leucotos*)	A239	FV	U1	FV	U1
Dzięcioł trójpalczasty (*Picoides tridactylus*)	A241	FV	FV	FV	FV
Podróżniczek (*Luscinia svecica*)	A272	U1	FV	FV	U1
Cietrzew (*Lyrurus tetrix*)	A409	U1	FV	U1	U1

Nazwa gatunkowa	Kod[1), 4)]	Wskaźniki właściwego stanu ochrony
Ptaki		
Orzeł przedni (*Aquila chrysaetos*)	A091	1 para regularnie gniazdująca
Sokół wędrowny (*Falco peregrinus*)	A103	1–3 pary
Jarzębek (*Tetrastes bonasia*)	A104	Powyżej 100 par
Głuszec (*Tetrao urogallus*)	A108	Powyżej 50 osobników
Puchacz (*Bubo bubo*)	A215	1–3 pary
Sóweczka (*Glaucidium passerinum*)	A217	Powyżej 20 par
Włochatka (*Aegolius funereus*)	A223	Powyżej 15 par
Dzięcioł białogrzbiety (*Dendrocopos leucotos*)	A239	Powyżej 3 par
Dzięcioł trójpalczasty (*Picoides tridactylus*)	A241	Powyżej 55 par
Podróżniczek (*Luscinia svecica*)	A272	Powyżej 5 par
Cietrzew (*Lyrurus tetrix*)	A409	Powyżej 30 osobników

Eliminacja i ograniczanie zagrożeń

Przebywanie osób nieuprawnionych poza obszarami udostępnionymi, zagrażające w szczególności następującym gatunkom	1. Nadzór służb Parku nad przestrzeganiem zasad udostępnienia Parku, kontrole miejsc nieudostępnionych. 2. Edukacja społeczeństwa, w tym umieszczanie tablic
Zanikanie gatunków zwierząt i ich ostoi, w szczególności następujących gatunków: 1) A108[4)] głuszec (*Tetrao urogallus*); 2) A272[4)] podróżniczek (*Luscinia svecica*); 3) A333[4)] pomurnik (*Tichodroma muraria*); 4) A409[4)] cietrzew (*Lyrurus tetrix*)	1. Ograniczanie niepokojenia zwierząt przez udostępnianie obszarów Parku dostosowane do wymagań ochrony gatunków. 2. Dostosowanie czasu i zakresu wykonywania zabiegów ochrony czynnej do potrzeb gatunków. 3. Monitoring liczebności dziko występujących gatunków zwierząt rzadkich lub zagrożonych. 4. Restytucja siedlisk i reintrodukcja wymarłych gatunków
(*Ursus arctos*); 10) 1361[1)] ryś (*Lynx lynx*); 11) 4003[1), 2)] świstak tatrzański (*Marmota marmota latirostris*); 12) 4006[1), 2)] kozica tatrzańska (*Rupicapra rupicapra tatrica*)	

Działania ochronne w TPN

DZIEŃ **CIETRZEWIA**

25 KWIETNIA

Centrum Edukacji Przyrodniczej TPN
(ul. Chałubińskiego 42A, Zakopane)

W programie pokaz filmu „Kohut” (wstęp wolny)

Tatrzański Park Narodowy

01.12.2025 r.

UWAGA!

Zimowe zamknięcia szlaków

Przypominamy, że na okres zimowy (od 1 grudnia 2025 do 15 maja 2026) ze względu na ochronę przyrody zamknięte zostaną następujące odcinki szlaków:

1. Przełęcz w Grzybowcu – Wyżnia Przełęcz Kondracka – szlak czerwony (fragment szlaku Dol. Strążyska – Giewont, w obie strony)

2. Dolina Tomanowa – Chuda Przełączka – szlak zielony (w obie strony)

3. Dolina Pięciu Stawów Polskich – Świstówka Roztocka – Morskie Oko – szlak niebieski (w obie strony)

Dziękujemy za wyrozumiałość i zachęcamy do śledzenia komunikatów TPN.

Dziękuję za uwagę!

Stanisław Broński
(sbronski@tpn.pl)

Fot. Piotr Krzan